

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

לג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

לג (א) ריועו זינד דייא ריוען דער קינדער
 ישראל'ן, וועלכע אויז מצרים
 געצאגען זינד, הורד משה
 זאנד אהרן, נאך איהרען
 פערשידנען דערוויגען:
 (ב) משה פערצייכנעטע,
 אויף בעפעהל דעז עוויגען:
 איהרען אויזצוג, נאך ארד'ן
 נונג דער ריוען, אונד

לג א אלה מסעי בני ישראל
 אשר יצאו מצרים
 לצבאתם ביד משה ואהרן
 ויכתב משה את מוצאייהם
 למסעיהם על פי יהוה ואהרן
 מסעיהם

רש"י

תרגום אונקלוס

לג (א) אליו מטרגני בני ישראל
 נפקו מארצא רמצרים לחיליהו
 בידא דמשה ואהרן: (ב) וכתב משה
 ית ספקניהון למטלגיהון על מיטרא
 גני ואליו מטלגיהון

אלא נתקיים לה שם זה לטיכך הוא רפה
 שישמש מדרש כמו לא ותמהני מה ידרש בשתי
 תיבות הדומות לה ויאמר לה בעז (רות)
 לבנות לה בית (זכרי' ה')
 לג (א) אלה מסעי למינה נכתבו
 המסע' הללו להודיע
 חסדיו של מקום שאף על פי שגור עליהם
 לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר
 שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל
 ארבעים שנה ולא היה להם מנוחה שהרי
 כאן אלא ארבעים ושתיים מסעות לא מהם
 אחד עשר סבולס היו בשנה ראשונה קודם
 משנסעו מרעמסס עד סנאו לרתמה שמש
 כשתלכו מרגלים שנאמר ואחר נסעו
 מסעיהם ויגורו שלח וכו' וכן הוא אומר
 ויסעו מסעות ויסעו ברתמה למדת שהיו
 במדבר כאן ועוד הוצא משם שנה מסעות
 שהיו לאחר מיתת אהרן עהר הדר עד ערבות
 מואב בשנת הארבעים כמנהג כל שנה ושלושים
 שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות זה
 מיוצא של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא
 דרש כי דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו
 והולכו למקום רחוק לרפאותיו כיון שהיו
 חורין התחיל לבין שנה כל המסעות אמר לו
 כאן יסגנו כאן הוקרטו כאן חששת את
 ראשך וכו':

באור

לג (א) אלה מסעי בני ישראל, אחרי נקמת ה' במדין שאמר לו הקב"ה למשה
 אחרי שחלק ארץ סיחון ועוג ובטו הערים הנזכרות נתן דעתו
 לכתוב המסעות ונתכוון בזה להודיע חסדיו של הקב"ה עמהם, שאף שגור עליהם להניעם
 במדבר לא היו מטולטלים תמיד בלא מנוחה, אבל בכל הזמן הגדול הזה לא הלכו רק אלה
 מסעות. (רמב"ן), וכן כתב רש"י ז"ל בשם ר' משה הדרשן: (ב) את מוצאייהם, את כל המקומות
 שיצאו משם לנסוע אל מקום אחר, כמו שנבאר למסעיהם ר"ל את מוצאייהם לנורף מסעיהם:
 על פי ה', לדעת הראש"ע הוא דבק עם למסעיהם, וביאורו למסעיהם שהיו על פי ה', על
 דרך שאמר על פי ה' יסעו. אבל אין פירושו מסכים, למה שהונח הטפחא במלת למסעיהם שהוא
 מפסיק יותר מן האולא שבמלת משה, שנראה שהוא מאמר מוסגר, ועל פי ה' דבק עם וכתב
 משה, וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל והנה מכתב המסעות מנות השם היא, מן הטעמים שהזכיר
 הרב בעשרה הנזכרים או מולתן ענין לא נתגלה לנו סודו ויתכן להודיע וכותם לכתם אחריו
 בני דבר

ויסעו למוצאיהם: ג ויסעו
 רעמסס בחדש הרגישון
 חמשה עשר יום לחדש
 ראשון ממוחרת הפסח יצאו
 בני ישראל ביד רמה לעיני
 למוצרים: דומצרים מקברים
 את אשר הכה יהוה בהם כל
 בכור ובאלהיהם עשה יהוה
 שפטים: ה ויסעו בני ישראל
 מדעמסס ויחנו בסכת: ו ויסעו
 מסכת ויחנו באהם אשר
 בקצה המדבר: ז ויסעו מאהם
 וישב על פי החולת אשר על-

אינד דיוע געשאהען וויא
 פאלגט: (ג) פאן רעמסס
 בראכען זיא אויף אים פונע-
 צעהנטען טאגע דען ערשטען
 מאנאט: דען טאג נאך דעם
 פסח צאגען דיא קינדער
 ישראל'ן, אפענטליך פאר
 דען אויגען פאן גאנץ מצרים,
 אויז: (ד) דיא מצרים בע-
 גרובען אינדעסען דיא ערוט-
 געבאהרנען אונטער איהנען,
 דיא דער עוויגע אללע גע-
 שלאגען האטטע: זעלבסט אן
 איהרען גאטטערן האטטע
 דער עוויגע געריכטע אויז-
 געאיכט: (ה) זיא בראכען
 פאן רעמסס אויף: אינד
 לאגערטען זיך צו סכות:
 (ו) פאן סכות בראכען זיא
 אויף: אונד לאגערטען זיך
 צו אהם, ווא דיא וויטע זיך
 אנפאנגט: (ז) פאן אהם
 בראכען זיא אויף, ווענדטען
 זיך געגען פי החירות וועלכען

תרגום אונקלוס

רשי

ויסעו למוצאיהם: (ג) ונטלו (ד) ומצרים מקבר'י. טרודים באכלס:
 ויסעו
 רעמסס בחדש קדמא בחמשה
 עשר יומא לחדש קדמא בחמשה
 לעיני בל' מצרים: (ד) ומצראי מקבריו את די קשר יי בהון כל בוקרא
 ובטעותהון עבר יי דינין: (ה) ונטלו בני ישראל מדעמסס ושרו בסכות:
 (ו) ונטלו מסכות ושרו באיתם די פקשר מדברא: (ז) ונטלו מאיתם ותב
 על פום חולת די קדם

באור

במדבר בארץ לא זרועה באופן שהיו ראוי' להכנס לארץ, (רע"ס): (ג) ממחרת הפסח, ביאורו
 בחמשה עשר יום שהוא ממחרת הפסח, כי ארבעה עשר הוא יום הקרב' הפסח, וכן ת"א
 מנקה יומא דפסחא: ביד דסה, תואר ביטוי לנקבה מנע'ו, ולכן הנגיבה מלרע, וענינו כנר
 משרה בבאור פ' בשלח: (ד) ומצרים מקברים, חלו הולכין ביד רעה, ואלו טרודים בקטלת
 מתייהם: (ה) ויסעו בני ישראל מדעמסס, בעבוד שהפסיק כנתיב עד שארכי הדברים סוף
 לאמר

פני בעל צפון ויחננו לפני מגדל
 ח ויסעו מפני החירת ויעברו
 בתוך הים המדברה וילכו
 דרך ששת ימים במדבר
 אתם ויחננו במורה: ט ויסעו
 למורה ויבאו אילמה ובאים
 שתיים עשרה עינת מים
 ושבעים תמרים ויחננו שם:
 י ויסעו מאילם ויחננו עלים
 סוף: שני יא ויסעו מים סוף ויחננו
 במדבר סין: יב ויסעו במדבר
 סין ויחננו בדפקה: יג ויסעו
 מדפקה ויחננו באלוש: יד ויסעו
 מאלוש ויחננו ברפידם ולא

וועלכען פאר בעל צפון ליגט:
 אונד לאגערטען זיך פאר
 מגדול: (ח) פאן פני החירת
 בראכען זיך אויף, גינגען
 דורך דאן מעער אין די
 וויזטע: מאכטען אין דער
 וויזטע אהם דרייט טאגע
 רייזען, אונד לאגערטען זיך
 צו מורה: (ט) פאן מורה
 בראכען זיך אויף, אונד
 קאמען נאך אילם: צו אילם
 ווארען צוואלף קוועללען
 אונד זיבענציג פאלמביימע,
 דאזעלכוסט לאגערטען זיך
 זיך: (י) פאן אילם בראכען
 זיך אויף, אונד לאגערטען זיך
 אום שילפמעערע: (יא) פאם
 שילפמעערע בראכען זיך
 אויף: אונד לאגערטען זיך
 אין דער וויזטע סין: (יב) פאן
 דער וויזטע סין בראכען זיך
 אויף: אונד לאגערטען זיך צו
 דפקה: (יג) פאן דפקה
 בראכען זיך אויף: אונד
 לאגערטען זיך צו אלוש:
 (יד) פאן אלוש בראכען זיך אויף, אונד לאגערטען זיך צו רפידם:

היה

אלוה

תרגום אונקלוס

בעל צפון ושרו קדם מגדול: (ח) ונטלו טן פום חירתא ועברו בגו ימא
 למדברא ואילו מהלך תלתא יומין במדברא דאיתם ושרו במרה: (ט) ונטלו
 במרה ואתו לאילים וכאילים תרו עשר מבועין דמין ושבעין דקליו ושרו
 תמו: (י) ונטלו מאילים ושרו על ימא דסוף: (יא) ונטלו מימא דסוף
 ושרו במדברא דסין: (יב) ונטלו במדברא דסין ושרו בדפקה: (יג) ונטלו
 בדפקה ושרו באלוש: (יד) ונטלו מאלוש ושרו ברפידים ולא

באור

לאמר ויסעו וגו': (ו) וישב, ולא אמר ויסעו כמו ויסעו, ויחננו, כי שם על העם שיתכן עליו
 ל"ר ולי: (ח) מפני החירת, הוא פי החירת האמר למעלה והפה נפנים: ויעברו בחור
 הים המדברה, עכינו שעברו בתוך הים ללכת המדברה: (יג) ולא היה שם מים, ולא הזכיר
 עין המים במרה ולא ענין הין במדבר סין, לפי שזה הענין דבר גדול היה שנסו את ה' ונקט
 לעיניהם

מסעי לג

תרגום אשכנזי קפא

יהיה שם מים לעם לשתות :
 ויסעו מרפידם ויחנו במדבר
 סיני : טו ויסעו במדבר סיני
 ויחנו בקברת התאוה : יז ויסעו
 מקברת התאוה ויחנו בחצרות :
 יח ויסעו מחצרות ויחנו ברמתמה :
 יט ויסעו מרמתמה ויחנו ברמון
 פריץ : כ ויסעו מרמון פריץ ויחנו
 בלבנה : כא ויסעו מלבנה ויחנו
 ברסה : כב ויסעו מרסה ויחנו
 בקהלתה : כג ויסעו מקהלתה
 ויחנו בהר שפר : כד ויסעו מהר
 שפר ויחנו בחרדה : כה ויסעו
 מחרדה ויחנו במקהלת :
 ויסעו

אלווא דאז פאלק קיין וואסער
 צו טרינקען האטע : (טו) פאן
 רפידם בראכען זיא אויף :
 אונד לאגערטען זיך אין דער
 וויזטע סיני : (טז) פאן דער
 וויזטע סיני בראכען זיא אויף :
 אונד לאגערטען זיך צו קברות
 התאוה : (יז) פאן קברות
 התאוה בראכען זיא אויף :
 אונד לאגערטען זיך צו
 חצרות : (יח) פאן חצרות
 בראכען זיא אויף : אונד
 לאגערטען זיך צו רמתמה :
 (יט) פאן רמתמה בראכען זיא
 אויף : אונד לאגערטען זיך צו
 רמון פריץ : (כ) פאן רמון פריץ
 בראכען זיא אויף , אונד
 לאגערטען זיך צו לבנה :
 (כא) פאן לבנה בראכען זיא
 אויף : אונד לאגערטען זיך
 צו רסה : (כב) פאן רסה
 בראכען זיא אויף : אונד
 לאגערטען זיך צו קהלתה :
 (כג) פאן קהלתה בראכען
 זיא אויף : אונד לאגערטען זיך
 צו חרדה : אונד לאגערטען זיך צו חרדה :
 (כה) פאן חרדה בראכען זיא אויף : אונד לאגערטען זיך צו מקהלת : פאן

תרגום אונקלוס

ר ש י

יחזו תקנו טיבא לעמא למשתי : (טו)
 ונטלו מרפידים ושרו במדבר אדסיני
 (יז) ונטלו ממדברא דסיני ושרו
 בקברי דמשאלי : (יח) ונטלו ממדברא דסיני ושרו
 בחצרות ושרו בקברתה : (יט) ונטלו מרמון פריץ : (כ) ונטלו
 מרמון פריץ ושרו בלבנה : (כא) ונטלו מלבנה ושרו ברסה : (כב) ונטלו
 מרסה ושרו בקהלתה : (כג) ונטלו מקהלתה ושרו בהר שפר : (כד) ונטלו
 מחר שפר ושרו בחרדה : (כה) ונטלו מחרדה ושרו במקהלות : ונטלו

(כו) פֶּאן מקהלת בראַען
 זיא אויף: אונד לאַגערטען זיך
 צו חחר: (כו) פֶּאן חחר
 בראַען זיא אויף: אונד
 לאַגערטען זיך צו חחר:
 (כז) פֶּאן חחר בראַען זיא
 אויף: אונד לאַגערטען זיך
 צו מחקה: (כט) פֶּאן מחקה
 בראַען זיא אויף: אונד
 לאַגערטען זיך צו חשמנה:
 (ל) פֶּאן חשמנה בראַען זיא
 אויף: אונד לאַגערטען זיך
 צו מסרוח: (לא) פֶּאן מסרוח
 בראַען זיא אויף: אונד
 לאַגערטען זיך צו בני יעקו:
 (לב) פֶּאן בני יעקו בראַען
 זיא אויף: אונד לאַגערטען
 זיך צו חר הגדגד: (לג) פֶּאן
 חר הגדגד בראַען זיא אויף:
 אונד לאַגערטען זיך צו יטבחה:
 (לד) פֶּאן יטבחה בראַען זיא
 אויף: אונד לאַגערטען זיך צו
 עברנה: (לה) פֶּאן עברנה
 בראַען זיא אויף: אונד
 לאַגערטען זיך צו עצין גבר:
 (לו) פֶּאן עצין גבר בראַען זיא אויף:

כז וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֶלֶת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:
 כז וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתַרְחָ:
 כח וַיִּסְעוּ מִתַּרְחָ וַיַּחֲנוּ בְּמַתְקָה:
 כט וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ
 בְּחַשְׁמֹנָה: ל וַיִּסְעוּ מִחַשְׁמֹנָה
 וַיַּחֲנוּ בְּמִסְרוּחַ: לא וַיִּסְעוּ
 מִמִּסְרוּחַ וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹב:
 לב וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹב וַיַּחֲנוּ בְּחַר
 הַגְּדָגָד: לג וַיִּסְעוּ מִחַר הַגְּדָגָד
 וַיַּחֲנוּ בְּיַטְבְּחָה: לד וַיִּסְעוּ
 מִיַּטְבְּחָה וַיַּחֲנוּ בְּעִבְרָנָה:
 לה וַיִּסְעוּ מִעִבְרָנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִצִּין
 גִּבְר: לו וַיִּסְעוּ מִעִצִּין גִּבְר וַיַּחֲנוּ
 בְּמִדְּבַר־צִין הוּא קָדֵשׁ: לו וַיִּסְעוּ

מקדש
 אונד לאַגערטען זיך אין דער וויזטע צין,
 אַדער קדש: (לו) פֶּאן קדש
 בראַען

תרגום אונקלוס

(כו) ונטלו טמקהלות ושרו בתחת: (כז) ונטלו טתחת ושרו בתרח: (כח) ונטלו
 טתרח ושרו במתקה: (כט) ונטלו טמתקה ושרו בחשמונה: (ל) ונטלו
 טחשמונה ושרו בטוסרות: (לא) ונטלו טמסרות ושרו בבני יעקו: (לב) ונטלו
 טבני יעקו ושרו בחר הגדגד: (לג) ונטלו מחר הגדגד ושרו ביטבחה:
 (לד) ונטלו מיטבחה ושרו בעברנה: (לה) ונטלו מעברנה ושרו בעצין
 גבר: (לו) ונטלו מעצין גבר ושרו במדבר צין הוא קדש: (לו) ונטלו

מקדש
 באור
 לעיניהם להוציא להם מים מן הסלע, ונקרא בשם משה ומרינה, ואח"כ נאה עליהם שם
 עלמות עמלק, ולכן הזכירו בקברה ולא היה שם מים כי הוא העקום הניכר והנודע בו.
 (רמב"ז)

מוסעי לג

תרגום אשכנזי קפב

מקדש ויחננו בהר ההר בקצה
 ארץ אדום: לח ויער אהרן
 הכהן אל-הר ההר על-פי יהוה
 וימות שם בשנת הארבעים
 לצאת בני ישראל ממצרים
 בחדש החמישי באחד
 לחדש: לט ואהרן בן-שליש
 ועשרים ומאת שנה במתו בהר
 ההר: ס ״ וישמע הכנעני
 מלך ערד והוא יושב בנגב
 בארץ כנען בכא בני ישראל:
 חא ויסעו מהר ההר ויחננו
 בצלמנה: מב ויסעו מצלמנה
 ויחננו בפונן: מג ויסעו מפונן

בראכען ויח אױף : אונד
 לאגערטען זיך אום געבירגע
 הר , אן דער אַנפֿאַנגונגראַנצע
 דען לאַנדען אדום : (לח) היר
 גינג דער פֿרויטער אהרן ,
 אױף בעפֿעהל דען עױגען ,
 אױף דען בערג הר , אונד
 שטאַרב דאָזעלבוט : דיזען
 געשאַדע אים פֿירציגטען
 יאָרע דען אױזצוגן דער
 קינדער ישראל'ז אױז מצרים ,
 אום ערזטען טאָגע דען פֿינפֿף
 טען מאָנאַט : (לט) אהרן
 וואָר הונדערט אונד דרייַס
 אונד צױאַנציג יאָרע אלט :
 אלו ער אױף דעם געבירגע
 הר שטאַרב : (מ) אום עכען
 דיזע צײַט ערפֿוהר דער
 כנעני , קאַניג צו ערד , דער
 אן דער מיטטאָגזײַטע דען
 לאַנדען כנען וואָהנטע : דען
 אַנצוג דער קינדער ישראל'ז :
 (מא) פֿאַן דעם געבירגע הר
 בראַכען ויח אױף : אונד
 לאַגערטען זיך צו צלמנה :
 (מב) פֿאַן פונן : (מג) פֿאַן פונן
 בראַכען

ויחנו

תרגום אונקלוס

ר ש י

טרקם ושרו בהור טורא בספי ארעא
 דאדום : (לח) וקליק אהרן בתגא
 להור טורא על-טיטרא דיי ומית
 תמן בשנת ארבעין לטיפק בני ישראל טארעא דמצרים בירחא חמישאה
 בחד לירחא : (לט) ואהרן פרטאה ועשרין ותלת שנין כדרמית בהור טורא :
 (ס) ושמע כנענאה מלכא בערד והוא יתיב בדרוטא בארעא דכנען במיתי
 בני ישראל : (מא) ונטלו מהור טורא ושרו בצלמונה : (מב) ונטלו מצלמונה
 ושרו בפונן : (מג) ונטלו

באור

(מב) : (ט) וישמע הכנעני מלך ערד , דנק עם סוף הכתוב וביאורו ששמע צבוא בני ישראל

בראשון זיה אויף : אונד
 לאגערטען זיך צו אכר :
 (מד) פאן אבת בראשען זיא
 אויף : אונד לאגערטען זיך צו
 עיי העכרים , אן דער גראנצע
 מואכ'ז : (מה) פאן עיים
 בראשען זיה אויף : אונד
 לאגערטען זיך צו דיבן גר :
 (מי) פאן דיבן גר בראשען
 זיא אויף : אונד לאגערטען
 זיך צו עלמן דבלתימרה :
 (מז) פאן עלמן דבלתימרה
 בראשען זיה אויף : אונד
 לאגערטען זיך אס געבירגע
 עכרים , געגען נבו איבער :
 (מח) פאן דען געבירגען
 עכרים בראשען זיא אויף אונד
 לאגערטען זיך אין דען גע-
 פילדען מואכ'ז אס ירדן געגען
 ירחו איבער : (מט) איהר
 לאגער ערשטרעקטע זיך
 אין דען געפילדען מואכ'ז , אס ירדן ,
 פאן בירח הישימח ביו נאך אבל השמים
 הין :

וַיַּחְנוּ בְּאֵבֶת: מִי וַיִּסְעוּ מֵאֵבֶת
 וַיַּחְנוּ בְּעַיֵי הָעֵבְרִים בְּגִבּוֹר
 מוֹאָב: מִי וַיִּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחְנוּ
 בְּדִיבֵן גַּד: מִי וַיִּסְעוּ מִדִּיבֵן גַּד
 וַיַּחְנוּ בְּעַלְמָן דְּבַלְתִּימְרָה:
 מִי וַיִּסְעוּ מֵעַלְמָן דְּבַלְתִּימְרָה
 וַיַּחְנוּ בְּהַרֵי הָעֵבְרִים לִפְנֵי נְבוֹ:
 מִי וַיִּסְעוּ מִהַרֵי הָעֵבְרִים וַיַּחְנוּ
 בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יִרְחוֹ:
 מִי וַיַּחְנוּ עַל־יַרְדֵּן מִבֵּית
 הַיְשִׁמָּח עַד אֲבֵל הַשָּׁמַיִם
 בְּעַרְבַת מוֹאָב: ס

וידבר

פאן בירח הישימח ביו נאך אבל השמים הין :

רש"י

תרגום אונקלוס

כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם בישאל
 לפיכך חזר וכתבה : (מד) בעיי העברים
 לשון חכמות וגלים כמו לעי השדה (מיכה א')
 שמו את ירושלים לעיזם (תהלים ע"ט) :
 (מט) מבית הישימו' עד אביל השמי' . כאן
 למדך שיעור מקנה ישראל שנים עשר מיל
 דאמר
 מעלמון דבלתימרה ושרו בטיורי דעקראי דקדם נבו : (מז)
 דעקראי ושרו בטיורי דמואב על ירדנא דיריחו : (מט)
 מבית ישימות עד מישר שיטין בטיורי דמואב :

טפוגן ושרו פאזכות : (מד) ונטלו
 טאזכות ושרו בטיורי דעקראי בתחום
 מואב : (מז) ונטלו בטיורי דשרו
 פדיבון גר : (מז) ונטלו מדיבון גר
 ושרו בעלמון דבלתימרה : (מז) ונטלו
 דעקראי ושרו בטיורי דעקראי דקדם נבו : (מז)
 דעקראי ושרו בטיורי דמואב על ירדנא דיריחו : (מט)
 מבית ישימות עד מישר שיטין בטיורי דמואב :

באור

ישאל, וע"ז יעיד האתנח נמלת כנען שהיא מפסיק יותר מהזקף שנמלת ערד , כדן מאמר
 מוסגר * ולא הזכיר מה אירע להם בדבר הזה, אבל זכיר בקצרה מה שאירע להם אחר מיתת
 אהרן, כי הענין הזה כבר מפורט בפרשת חקת : (מו) ויחנו בעלמן דבלתימרה , יפכן שהיו
 שני מקומות נקראים עלמן, והזכירו הכתוב כאן בהבדלו שהיו העלמן הסמוך לדבלתימרה , ולכן
 הוטל ה"א בסופה שהיא במקום למ"ד בתחלתה, כי מנאנו שם המקום ההוא בלא ה"א, ועל דיבן
 ועל נבו ועל בית דבלתימרה (יהמיה מ"א ק"ג) : (מט) מבית הישימח, המ"ס לשעור המקום, ל"ג
 שהיה

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת
 מִזְבֵּחַ עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:
 הִנֵּה דִבַּר אֶרְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם כִּי אֲתֵם עֲבָרִים אֶת-
 הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ-אֲרָץ כְּנָעַן:
 וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי
 הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאֶבְדַתֶּם אֶת
 כָּל-מִשְׁכֵּי־תֵם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי
 מִסְכַּתְתֶּם תֵּאבְדוּ וְאֶת כָּל-

(כ) אין דיוען געפילדן מאכ'ז:
 אם ירחן, ירחו געגענ-
 איבער, רעדעטע דער עוויגע
 מיט משה אונד שפראך:
 (כא) רעדע מיט דען קינדערן
 ישראל'ז אונד זאגע איהנען:
 איהר ווערדעט נון איבער דען
 ירדן געהן, אונד אין דאז
 לאנד כנען קאממען: (כב) דא-
 זעלבוט זאללט איהר אללע
 איינוואהנער דען לאנדען
 אויטרייבען דיא שויאבילדער
 איהרער גאטצען צערשטאה-
 רען: איהרע געגאסנע בילד-
 זיילען צערשטאהרען, אונד
 איהרע

בטותם

תרגום אונקלוס

רש"י

(ג) ומליל יי עם משה במישריא
 מואב על-ירדנא דיריחו למיטר:
 (כא) מליל עם בני ישראל ותימר
 להון ארי אתון עברון ית ירדנא
 לארעא דקנען: (כב) ותתרכון ית
 כל יתבי ארעא מן קרמיכון ותאבדון
 ית כל בית סגדתהון וית כל צלמי
 מטבתהון תאבדון וית כל בטתהון
 להשתחות עליה: מסכות * כתרגומו

דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא
 אתרא וכולי: אבל השטים * מיסור של שטים
 אבל שמו: (נא) כי אתם עוברים את הירדן
 וגומר * והורשתם וגומר * והלא כמה פעמים
 הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם
 עוברים בירדן ביבשה ע"מ כן תעברו ואם לאו
 מים באים ושוטפין אתכן וכן מצינו שאמר להם
 יהושע בעודם בירדן: (גב) והורשתם
 וגרשתם: משכיתם כתרגומו בית סגדתהון על
 שם שהיו מסכין את הקרק' ברנפה אבנים של
 שים להשתחות עליהם בפשוטי ידים ורגלים
 כדכתיב ואנן משכית לא תתנו בארצכם
 מתכתהון

באור

שהיה המנהג נטושה כ"כ מן בית השימח עד אבל השטים: (גב) והורשתם, לשון גרושין
 והעד מלת מפניכם: משכיתם, כמו אנן משכית (ויקרא כ"ו א'), וענינו מבוחר שם: ורש"י
 ז"ל כתב משכיתם כתרגומו בית סגדתהון, על שם שהיו מסכבים את הקרקע ברנפה של שים
 להשתחות עליה בפשוטי ידים ורגלים, כדכתיב (שם) ואנן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות
 עליה ע"כ, ועד היום נשארו מן אבני שים ההם ובהן טרות כאות ומודות, טרות ומטות
 נחתיכות קטנות מאנן שים, הנבועות בכל מיני נבע ומחובות שמה זו נכד זו, עד שיטוב הרואה
 שהן מלאכת המזייר במיני נבעים, והמלאכה היא טובה בעיני גדולי האומות עד שיסקלו
 זכב מחירה, ונקראת בלשונם (אנזוקיע), לא ידעו המחברים את מוכח התיבה היא, חולי
 היא מקולקלת מן משכית, והדבר ידוע שכל הניזורים ההם נעשו לצורך עבודתם: ואת כל
 בטותם, מקומות הגבוהים אשר עליהן יבחו לאלהיהן, וכן מתורגם בלשון אשכנז:
 והורשתם

איהרע אפפעהרהאָהען פֿער-
 ניכטען: (נג) ווען איהר אויף
 ריזע וויזע דיא איינוואָהנער
 אויגעטריבען, נאָ בעזעצט
 אייך דאָועלכוס: דען אייך
 איבער געבע אייך ריזען
 לאַנד, עו איינצונעהמען:
 (נד) דורך דאָן לאָזן זאָלסט
 איהר דאָן לאַנד, נאָך דען
 פֿאַמיליען פֿערטהיילען, דיא
 שטאַרקע פֿאַמיליע בע-
 קאַמט מערהר, אונד דיא
 שוואַכערע וועניגער לאַנד, אָן
 דעריעניגען שטעללע, וואָהין
 איהר לאָזן אויגעפֿאַללען,
 דאָ ווירד איהר זאָלכען אָנ-
 געוויזען: דאָך זאָ, דאָס דיא
 פֿאַמיליענשטאַממע צוואַמען
 בלייבען: (נה) ווען איהר אָבער דיא איינוואָהנער דען לאַנדען ניכט אויזטרייכט

בְּמוֹתָם תִּשְׁמְדוּ: נג וְהוֹרֵשְׁתֶּם
 אֶת־הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם־בָּהּ
 לָכֵם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּם
 אַתָּה: נד וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת־
 הָאָרֶץ בְּגוֹרֵל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם
 לְרֹב תְּרִבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וּלְמַעַן
 תִּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר
 יֵצֵא לוֹ שָׂמָה הַגּוֹרֵל לוֹ יִהְיֶה
 לְמִטּוֹת אַבְתֵּיכֶם תִּתְנַחֲלוּ
 נה וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל

הארץ
 הארץ

ר ש י

תרגום אונקלוס

מתכתהון: (נג) והורשתם את הארץ
 והורשתם אותה מיושביה ולא וישבתם בה תוכלו
 להתקיים בהואם לאו לא תוכלו להתקיים
 בה: (נד) אל אשר יצא לו שמה מקרא קצר
 הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו
 יהי: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי
 מצרים דבר אשר בשנים עשר גבולין כמנין
 השנים
 אחסנתיה לדיפוק ליה תמן עקבא די ליה יהי לשבטי אכתתבון תחשטון
 (נה) ואם לא תתרכון את יתבי

בְּמִתְחַוֵּן תִּשְׁצִיּוּן: (נג) וְתִתְרַכְוּן
 יִתְבִּי אַרְעָא וְתִתְכּוּן בָּהּ אֲרִי לְכַוּ
 יִהְיִית ית ארעא לטירת יתה
 (נד) ותחשטון ית ארעא בעקבא
 לורעיתבון לסניאי תסגון ית
 אחסנתיהון ולועירי תועידון ית
 (נה) ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא

באור

(נג) והורשתם, ענינו וכאשר תורישו את יושבי הארץ על כל האופנים אשר הורשתן או
 וישבתם בה, ינפסוק כ"ה יכסיל התנאי ואם לא תורישו וגו': והורשתם את הארץ, כגד
 הוזכר פעמים רבות שבנין הזה הורשתו לשון גידושין, וטעם את הארץ, את יושבי הארץ, וכן
 הכי, וכן תרגם אינקלוס ואשכנזי: (נד) וההנחלהם, מעטים נזכרים בבנין התפעל שיה
 יוצא כי הארץ הוא הפועל, וכן והתחיותם לכם: לרב הרבו, המקרא' הזה פירשתי בפרשת פינחס
 בבנין חלוקת הארץ בשם הרמב"ן עי"ש (נה) ואם לא חורישו, כפילת התנאי שנפסוק כ"ג:
 לשבים, מנחנו הנני שך את דרכך (הוא עב' ח'). בקמ"ץ הפ"א, והאם ממנו כמזכרת חק
 (משלי ט"ו י"ט), וראה אשראו שך, והי' הדגש במלת לשבים תמורת הנס כמו שכתב
 פעמים רבות וענינו לשון קינים ונרקנים, ולכן נקרא גם גדר הכרמים והגנות משובה, לפי
 שבעה

מסעי לג לד

תרגום אשכנזי קפר

אֶרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר
 תִּתְּרוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם
 לְצַנִּינִם בְּצַדִּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים
 הָיָה: ט וְהָיָה כִּי־אֲשֶׁר דִּמְרוּתִי
 עָשׂוֹת לָהֶם אַעֲשֶׂה לָכֶם: פ
 וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 לֵאמֹר: ז צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים
 אֶל־הָאָרֶץ כְּנַעַן זֹאת הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר

וְאֵי ווערדען דיאיעניגע, דיא
 איהר איברוג לאסט, אייך
 דארנער אין דען אויגען, אונד
 שטאכעלן אין דער זייטע
 ווערדען: אונד אייך אין דעם
 לאנדע, אין וועלכעם איהר
 וואהנט, איממער פיינדועליג
 בעהאנדעלן: (ט) אַל־זרען
 ווערדע איך אייך געשעהן
 לאסען, וואו איך בעשלאסען
 האטטע איהנען צו טהון:
 לד (פ) דער עויגע רעדעטע
 מיט משה אונד
 שפראך: (ז) געביטע דען
 קינדערן ישראל'ן, אונד
 זאגע צו איהנען: דא איהר
 יעצט אין דאן לאנד כנען
 קאמטט: זא בעמערקט דאן
 לאנד, דאן

רש"י

תרגום אונקלוס

מִן קְדַמֵּיכֶם וַיְהִי הַתְּשָׁארוֹן
 מִתּוֹן לְסִיעוֹ נִמְלֹן זִיוֹן לְקַבְּלִיכוֹן
 וַיִּשְׁתְּרוּן מִפְּקַבְּכוֹן לְכוֹן וַיַּעֲיִקוּן לְכוֹן
 עַל אֲרַעָא רִי אַתּוֹן יִתְכִין קַה:
 (ט) וַיְהִי כְּמֵא רִי תְּשִׁבִית לְמַעַבְד
 לְהוֹן אַעֲבַד לְכוֹן:
 לד (פ) וַיִּמְלִיל יי עִם מִשָּׁה לְמִיטְר:
 (ז) פִּקִּיד יִת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּימְר
 לְהוֹן אֲרִי אַתּוֹן עֲאִלִּין לְאַרְעֵא דְכְּנַעַן
 דִּי דִּיא אֲרַעָא

השנים: (גה) והיה אשר תתירו מהם. יהיו
 לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות
 האנקרות עיניכם תרגם של יתדות שיכאו,
 ולצנינים פותרים בו הטתרים לשון מסוכת
 קינים הסוככת אתכם לסגור ולכלוא אתכם
 מאין יוכל וכל: וזכרו אתכם כתרנועו:
 לד (ב) זאת הארץ נו' לפי שהרבה מכות
 טהנות בארץ ואינם טהנות בחונה
 לארץ הזכרך לכתוב מזכרני גבולי רוחותיהם ציב
 לומ' לך מן הגבולי' הללו ולפנים המכות נוהגות:
 תפל לכם על שם שנחלק' בגורל נקראת חלוקן
 לשון נפילה ומדרש אנדה אומר על ידי שהפי'
 הקדוש ברוך הוא שריהם של שנים אומות מן
 השמים

באור

השנים מן הקינים: ולצנינים, עיני כמו לשכים, ושדו כלן, ופעמים תהיה בחסרון אית
 הספל ויובלם ע"י הדגש, כמו צנינים פחים (משלי ד' כה') וענין המליצה הזאת שהגוי' הטתרים
 יגדלו ויכאיבו את ישראל, כמו הקסם שנעין או הקיץ החד התחוב בנשר האדם, שכל עוד שלא
 יגדלו ממש זיך ויכאיבו באין מרפא, כן יזיקו ויכדו האומות את ישראל, כמ"ס וזכרו אתכם
 מן: והמתרגם הארמי תרגם לשכים בעיניכם, למיעין כעלין זיין לקבלכון, וכן תרגם ולשטט
 נדוכין (יהושע ד' ג' יג), למיעין נוטלין זיין. ולצנינים כדוכין תרגם ולמשירין מקפככין:
 (גה) כאשר דמיתוי, כאשר קאמתי, וכן ת"א:

זאת